

ایجاد نظم، اداره کلاس و اجرای کارهای آموزشی می‌تواند مستقل از یکدیگر، مکمل یکدیگر یا حتی مخالف یکدیگر باشد.

این دو می‌تواند مستقل از یکدیگر باشد در صورتی که معلم در اداره کلاس و در آموزش دو مهارت می‌تواند جداگانه و مستقل از یکدیگر عمل کند. مثلاً معلمانی را می‌شناسیم که در امر آموزش ماهر و موفق‌اند، اما در نظم دهی و اداره گروه‌های نوجوانان ناتوانند. عکس این مطلب هم صادق است. یعنی ممکن است معلمی در ساماندهی کلاس ماهر اما در تدریس ضعیف باشد.

از دیدگاهی دیگر می‌توان این دو کارکرد را هماهنگ و مکمل یکدیگر دانست همچنان‌که آموزش شاگردان بدون ایجاد نظم و انضباط میسر نیست.

سرانجام بررسی‌های اخیر، ارتباطات متقابل پیچیده‌تری میان این دو بخش از کلاس داری را مطرح کرده است؛ به طوری که بعضی مواقع ضرورت ایجاد تعادل و همساز

دارد.

سطح سوم؛ به کار کلاسی شاگردان مرتبط است. قرار گرفتن آنان در محدوده کار آموزش و سطح عملکرد حرکتی آن‌ها از شاخص‌های این سطح است.

سطح چهارم؛ به فرایند یادگیری ارتباط دارد و شامل: ویژگی‌های فعالیت ذهنی شاگردان هنگام اجرای مهارت، آگاهی آنان از عملکردشان و نتایج آن است.

میزان کنترل فعالیت‌ها تابع تخصص حرفه‌ای شماست و میزان این تخصص نیز به عواملی مانند: دانش عمیق و گسترده؛ توانایی تصمیم‌گیری سریع و به جا و راهبردهای کارآمدی بستگی دارد که برمی‌گزینند.

میزان کنترل فعالیت به علاقه و توجه شما بستگی دارد که به خود، تکلیف، یا شاگرد معطوف می‌شود. سرانجام، میزان این کنترل به شرایط محیط آموزش ربط می‌یابد. تعداد زیاد دانش‌آموزان، وسایل آموزشی ناکافی، کلاس نامنظم، ناهمگونی

چهار سطح اداره کلاس



نویسنده:
مارک دوراند
دانشگاه مون پولیه - فرانسه
ترجمه و تلفیق:
فتح‌اله مسیبی
مدیر آموزش و پژوهش کمیته
ملی المپیک

کردن این دو کارکرد در دو جزء متضاد مشاهده شده است. وقتی برای تامین نظم کلاس تلاش بیش‌تری شد (بویژه در مواردی که ناهمگونی شاگردان بیش‌تر است) در مقابل، فعالیت آموزشی معلم کاهش می‌یابد. در چنین شرایطی گفتگوهای معلم و شاگردان در مورد عملکرد ورزشی دانش‌آموز و یادگیری نیست، بلکه بیش‌تر متوجه انضباط و ایمنی در کلاس است. معلمان در این اوضاع هدف‌های بزرگ آموزشی را رها می‌کنند و بیش‌تر به فکر نظم و مهار کردن شاگردان خواهند بود.

معلم ورزش در چهار سطح فعالیت‌ها را کنترل می‌کند. در سطح نخست؛ هدف ایجاد نظم و انضباط در کلاس است و همه چیز از جمله آموزش، ملاک‌های انتخاب کار آموزشی، بازخوردهایی که به شاگردان می‌دهید و ملاک‌های ارزشیابی همه به این هدف واحد وابسته است.

در سطح دوم؛ مشارکت دانش‌آموزان است که اهمیت دارد. این مشارکت به تعداد تکرار تکلیف، مدت اجرای وظایف، شرکت فعال، اشتیاق و انگیزه شاگردان بستگی

دانش‌آموزان و نیاز به آموزش مطلب تازه از میزان این کنترل می‌کاهد. خلاصه، فعالیت‌ها در چهار سطح عمده کنترل می‌شود که شامل: نظم و انضباط کلاس؛ انگیزش؛ مشارکت دانش‌آموزان؛ کار دانش‌آموزان؛ یادگیری و پیشرفت آنان است. میزان کنترل به توانایی‌ها، علائق شما و شرایط آموزش بستگی دارد.

راهبردهای آموزشی

فعالیت‌های شما معلم ورزش هدف‌های آموزشی را دنبال می‌کند. وظیفه آموزش تربیت بدنی به دلیل نااطمینانی، فشار زمانی، بی‌همانندی، پویایی و تضادهای موجود در آن وظیفه دشواری است. به علاوه، اطلاعات شما از شرایط کامل نیست و کسب و پردازش اطلاعات کاری وقت‌گیر است که نمی‌توانید به آن اقدام کنید. بنابراین؛ راهبردهایی را تدوین کنید که از یک سو، شرایط و نیازها را کاهش دهد و از دیگر سو، آموزش را رضایت‌بخش کنید. مثلاً وقتی می‌بینید گروهی از دانش‌آموزان نمی‌توانند تکلیف آموزشی روز را دریابند، بکوشید علت آن را پیدا کنید، این مسأله

درس تربیت بدنی

اداره کلاس
درس تربیت
بدنی به ایجاد
نظم و انضباط،
مشارکت
دانش آموزان،
کار کلاسی
شاگردان و فرآیند
یادگیری مرتبط
است

نیاموخته اند.
سه دسته کلی
از راهبردها را
می توان باز شناخت:
راهبردهایی برای پیش بینی،
راهبردهایی برای تنظیم میزان کار
ذهنی و راهبردهایی برای کاهش
تضاد.

راهبردهای پیش بینی

در تعامل با دانش آموزان، وقتی مشغول اجرای فعالیتی
هستند که در زمینه ای نامطمئن و پیش بینی نشدنی همراه با
فشار و محدودیت زمانی اجرامی شود، می کوشید آن وقایعی
را پیش بینی کنید که اتفاق خواهد افتاد. معلمان با تجربه
همواره از آنچه در کلاس در حال وقوع است جلوگیری و

وقت گیر است و
در بعضی مواقع، شما
ناگزیرید گروه دیگری از
دانش آموزان را آرام کنید
که پرسر و صدا و مزاحم
آموزش هستند. در نتیجه، شما
آموزش مهارت تازه ای را شروع می کنید
تا سرعت نظم را به کلاس برگردانید، در
حالی که آغاز این آموزش با توجه به مهارت
قبلی، هنوز بخوبی آموخته نشده است و برای
آن گروهی مناسب نیست که هنوز مطلب قبلی را

✓ وقتی برای تامین نظم کلاس تلاش بیشتری شد، در مقابل، فعالیت آموزشی معلم کاهش می یابد

منتظر واقعه نمی شوند. آنان واقعه را پیش بینی و کنترل می کنند. معلمان تازه کار توانایی پیش بینی وقایع را در کلاس ندارند و همیشه دیر عمل می کنند همچنین آن ها ناگزیرند تدابیر خود را بر مبنای واکنش در این زمینه متغیر و پویا کنند. وقتی به برنامه ریزی آموزشی و طراحی صحنه اقدام می کنید، قصد دارید فعالیت مورد نظر شما به اجرا در آید. به عبارت دیگر، آنچه از شاگردان خود خواهید خواست پیش بینی می کنید. این برنامه ریزی فعالیت، پیش بینی بسیار با ارزش از وقایعی است که در کلاس روی خواهد داد و با کیفیت آموزش بستگی بسیار دارد. بنابراین، این کار در کارآمدی ارتباط و تعامل شما با شاگردان تأثیر بسزایی دارد و تصمیم گیری را هنگام عمل کاهش می دهد، زیرا بخشی از تصمیم ها از پیش گرفته شده است. این راهبرد مستلزم طراحی یک سناریوی درس بر مبنای پیش بینی رفتار دانش آموزان و واکنش آن ها به اجرای تکلیف حرکتی است. این راهبرد نیاز به دانش گسترده ای دارد زیرا طراحی و برنامه ریزی بر مبنای پیش بینی اتفاق ها و واکنش های آینده است. این مهم از راه دانش شخصی و تجربه شغلی میسر می شود.

به طور خلاصه رایج ترین راهبرد تدریس طراحی ساعت درس است. این راهبرد پیش بینی تکلیف کلاسی و پیش بینی رفتار دانش آموز را هنگام اجرای این تکلیف بر پایه تجارب حرفه ای شخص ضروری می سازد.

راهبرد کاهش بار ذهنی

اقتضای اجرای هر تکلیف و شیوه اجرایی معجزی، میزان بار ذهنی مرتبط با آن عملکرد را تعیین می کند. هنگام تدریس تربیت بدنی میزان بار ذهنی به دلیل شرایط متعدد این کار زیاد است. هر چه وسایل مورد نیاز در محیط کار محدودتر باشد بار ذهنی اجرای آن کار افزایش می یابد. این بار ذهنی برای شما معلمان ورزش به صورت دغدغه هایی در فایق آمدن بر کمبودها و فعال نگه داشتن دانش آموزان احساس می شود. در نتیجه، برای کاهش بار ذهنی تدابیری می اندیشید. نمونه هایی از تدابیر معلمان ورزش در کاهش بار ذهنی در زیر می آید:

* صرف نظر کردن از بعضی از هدف های آموزشی و بخش هایی از محتوای آموزش مانند: حذف بعضی حرکت های مرکب که مستلزم هماهنگی پیچیده عصبی عضلانی است؛ برای دانش آموزانی که مشکل هماهنگی دارند.

* تقلیل اهداف آموزشی مانند: نمونه ای که پیش تر آمد

و معلم برای حفظ نظم کلاس، آموزش را محدود می سازد. * تغییر سازماندهی کلاس مانند: کاهش ناهمگونی شاگردان با تشکیل گروه هایی که از نظر سطح مهارت به هم نزدیک ترند. این شیوه به معلم کمک می کند تکلیف خاصی به اعضای هر یک از گروه های آموزش بدهد و بر اجرای آن ها نظارت کند. شایان توجه است، این راه حل تا جایی مؤثر است که تعداد گروه ها از کنترل خارج نشود. تدبیر دیگر برای کاهش بار ذهنی، موظف ساختن شاگردان به تکرار یک حرکت است و این تأثیر محدودی دارد همچنین به حدی خواهد رسید که کار تکراری و عادی می شود.

* انتخاب محتوا، بویژه رشته ورزشی که شاگردان با آن آشنایی دارند و آموزش بیش تر در آن با بار ذهنی کم تری خواهد بود.

* پرهیز از انواع مشکل ها، بویژه مشکل ارتباط با شاگردان. هدف های دانش آموزان گاه با هدف های شما معلمان متفاوت است. مثلاً دانش آموزان مایلند در زنگ ورزش فوتبال بازی کنند در حالی که شما آموزش یک تکلیف حرکتی را برنامه ریزی کرده اید یا دانش آموزان از زنگ ورزش بیش تر انتظار تفریح و سرگرمی دارند و شما فعالیت جدی در کار را در نظر دارید. چنین شرایطی ممکن است بین اهداف شاگردان و معلم تعارض ایجاد کند. در این مواقع گاه دانش آموزان تدبیری به کار می برند و وانمود می کنند که مشغول اجرای تکلیف حرکتی هستند در حالی که واقعاً از اجرای تکلیف شانه خالی می کنند. معلمان نیز در این مواقع تدابیری به کار می برند تا «اساس» و «آینده» را حفظ کنند. معلم این کار را برای حفظ جو مثبت کلاس، حفظ انگیزه دانش آموزان، یا امکان پیشرفت در آینده می کند. بنابراین، ممکن است معلم این ناهمگونی و رفتار ناهمساز با برنامه را به نوعی سازش برساند یا ممکن است معلم با بچه ها بده بستان کند و با آنان به موازنه برسد. مثلاً به شاگردان بگوید در نیمه اول زنگ ورزش در کار آموزشی شرکت کنید و در نیمه دوم وقت می توانید به بازی بپردازید. در این صورت بازی از نظر بچه ها نوعی پاداش است که در مقابل کار آنان در نیمه اول زنگ ورزش داده می شود.

به طور خلاصه: هدف بعضی از راهبردهای آموزشی کاستن از میزان بار ذهنی است. نمونه ها شامل: حذف هدف های دشوارتر، کاهش احتمال تعارض با شاگردان، پرهیز از مشکل ارتباط با آن ها، کاهش نیازهای اجرایی و اداره کلاس با تقسیم کلاس به گروه های کوچک تر است. این راهبردها مفید اند و به شما معلمان کمک می کند جو سالمی در کلاس ایجاد یا حفظ کنید و از برخورد با دانش آموزان پرهیزید.

✓ معلمان
 باتجربه
 منتظر واقعه
 نمی شوند.
 آنان واقعه را
 پیش بینی و
 کنترل
 می کنند



معلم ورزش کارآموده یا مجرب	معلم ورزش تازه کار
هدف معلم، پیشبرد و نظارت بر یادگیری شاگردان است.	هدف معلم، حفظ نظم و انضباط در کلاس است.
معلم مقررات روشن، پایدار و صریحی وضع می کند.	مقررات کلاس ضمنی و در تغییر است.
روش تدریس منظم و سازمان یافته است.	تدریس فاقد زمانبندی و آهنگ است.
درس جذاب است و شاگردان را فعال می سازد.	درس جذاب است یا شاگردان را فعال می سازد.
دانش معلم گسترده و منسجم است.	دانش معلم محدود و سطحی است.
معلم تجارب غنی در تدریس دارد.	معلم تجربه عملی اندکی در تدریس دارد.
معلم در حین تدریس در چارچوب برنامه ریزی شده ابتکار می کند.	معلم در تدریس به صورت وابسته برنامه ریزی می کند.

کاهش تضاد

کرد، اغلب به همساز کردن جوانب یا ساز و کار انکار روی می آوریم، این تدابیر در پی آن است که دو سوی تضاد را یکی پس از دیگری برطرف کند همچنین پدیدار شدن تضاد را تا حد ممکن به تعویق بیندازد. چنین پنداشته می شود که تضاد حل نشده است و پیامدهای آن دوباره پس از به کارگیری این راهبردهای فرار و پیشگیری بروز خواهد کرد.

به طور کلی، بعضی از راهبردهای تدریس برای حل تضاد است. در بیش تر مواقع این تضادها حل نمی شود. در مقابل می کوشیم رضایت خاطر موقتی ایجاد کنیم و واکنشی برای همساز کردن دوگانگی از خود بروز دهیم.

در مقاله از واژه های معلم کارآموده یا مجرب همچنین معلم تازه کار استفاده شد با مقایسه بعضی ویژگی های این دو، مقاله را به پایان می بریم (جدول فوق).

به طور کلی تدریس خصوصاً تدریس تربیت بدنی از بعضی جنبه ها تضاد دارد. تضادها را می توان در چند طبقه دسته بندی کرد. ممکن است تضاد بین هدف های آموزشی باشد؛ مثلاً فعالیت آموزشی شما بین هدف های انتقال مهارت حرکتی، رشد حرکتی و توانایی های روانی حرکتی دانش آموز قرار گیرد. تضاد ممکن است بین هدف ها و راه های دستیابی به آن ها باشد؛ مثلاً رسیدن به هدف پیشرفت شخصی در آموزش گروهی. سرانجام، تضاد ممکن است درونی و جزء تدابیر آموزشی شما باشد؛ مثلاً با وادار کردن دانش آموز به تکرار یک تکلیف حرکتی که در اجرای آن ناتوان است، ممکن است قطع شدن آهنگ و جریان حرکت کلاس همچنین ترک مشارکت آن دانش آموز را موجب شوید.

این تضادها فقط تضادهای سطحی نیست، بلکه تنگناها و دشواری های درونی را نیز شامل می شود که حل نشدنی است. از آن جا که نمی توان هر دو جانب یک تضاد را برطرف

منبع:

Durand, M. "Psychology for physical Education", human kinetics, 1999.